



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Disputatio V. De auctoritate Ecclesiæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

DISPUTATIO QUINTA.

De auctoritate Ecclesie.

DIXIMVS non tantum veracitatem divinam, sed illius etiam dictionem, & revelationem tam publicam quam privatam esse objectum formale Fidei divina, actumque quo mysterium aliquod credimus, ad hac omnia terminari. Nunc ergo ulterius inquirendum, quid hac in parte de Ecclesia iudicandum, an scilicet illius auctoritas ab actu Fidei attingatur, an verò solum se habeat per modum proponentis mysteria, quæ ob divinam auctoritatem à fidelibus sunt credenda: quæ de re non levem video inter Theologos controversiam.

SECTIO PRIMA.

Sitne auctoritas Ecclesie objectum formale Fidei.

I.
Ecclesia formaliter & representativa sumpta.



ECCLÉSIA duobus modis sumitur, formaliter & representativè: Ecclesia formaliter sumpta est cœtus fidelium sub uno capite in terris, Romano scilicet Pontifice, constitutus. Ecclesia verò representativè in Pastoribus sita est, nempe Concilio generali à Romano Pontifice approbato, penes quos est potestas res Fidei decernendi, articulosque credendos publicè proponendi: quæ etiam potestas extra Concilium in solo Pontifice, utpote Ecclesie capite residet, ut postea latius ostendetur.

II.
Duplex auctoritas Ecclesie, divina & humana.

In quo humana Ecclesie auctoritas consistat.

Ut verò hæc Ecclesie vel in definiendo, vel proponendo potestas clariùs intelligatur, notandum auctoritatem Ecclesie esse duplicem, humanam & divinam: humana in eximiiis quibusdam donis, summâ scilicet sanctitate ac sapientiâ, aliisque, quibus à Deo ornata est muneribus consistit, quæ haud dubiè non exiguam ei auctoritatem apud prudentes omnes, & æquos rerum affirmatores conciliant, apertèque ostendunt illius doctrinam, scitâque omnia esse Fide dignissima. De hac Ecclesie auctoritate loquitur S. Augustinus, dum libro contra Epist. fundamenti, cap. 4. illa enumerat, quæ ipsum in Ecclesia tenebant, nempe sapientiam Doctorum Ecclesie, consensionem populorum, vim miraculorum, antiquitatem, & perpetuam successionem: quæ in quocunque hominum cœtu reperiuntur, maximam sine dubio ei tribuunt auctoritatem. Hæc tamen auctoritas sola Ecclesiam non reddit infallibilem, sed homines quantumvis sapientes, nisi ulterior iis directio accedat, errare possunt, & in re aliquâ summè obscurâ, decipi.

III.
Auctoritas

Præter hanc ergo alia est in Ecclesia auctoritas, eaque divina, peculiaris scilicet Spiritus Sancti

assistentiæ, quæ ita eam in rebus Fidei definiendis ac declarandis dirigit, ut planè reddat infallibilem, cum jam quicquid in hoc genere facit, nomine Dei faciat, ac veluti illius instrumentum & organum loquatur, nec, ut velit, errare possit, aut falsi quidquam statuere. De hac Ecclesie auctoritate loquitur S. Paulus, dum I. ad Timoth. c. 3. vers. 15. Ecclesiam vocat columnam & firmamentum veritatis. Hoc etiam sensu de Ecclesia dicit Christus Matth. 16. vers. 18. Porta inferi non prevalebunt adversus eam. De hac proinde Ecclesie auctoritate loquitur S. Augustinus in libro proximè citato, cap. 5. dum ait: *Evangeliò non crederem, nisi me auctoritas Ecclesie commoveret.* Huc etiam referri possunt verba illa S. Leonis Ser. 2. de Ascen. *Ut Fides excellentior esset, visum doctrinam suscepit, cujus auctoritatem supernis illuminat a radis credentium corda sequerentur.* De hac secundâ auctoritate procedit præsens quaestio.

Prima sententia affirmat auctoritatem Ecclesie non se habere per modum objecti formalis respectu actus Fidei, nec illam immediatè ab eo attingi, sed mediatè tantum ad actum, quo quis mysterium aliquod Fidei credit, concurrere, proponendo scilicet objectum, sicque esse conditionem merè extrinsecam: ita Molina I. p. quaest. 1. art. 2. disp. 1. Granado ibidem, Disp. 3. Sect. 2. Turrianus Disp. 2. dub. 4. Malderus hic, art. 1. quaest. 6. Gamacheus, quaest. 5. art. 3. Becanus quaest. 2. cap. 2. Maratus Disp. 17. Sect. 2. Tanner. Disp. 1. quaest. 5. dub. 5. idemque docere videtur P. Cornack de Actibus supernat. Disp. 9. dub. 5. num. 60. & alii.

Secunda, eaque communis inter recentiores sententia è contrario asserit auctoritatem Ecclesie in actibus Fidei non se habere per modum solius conditionis, sed constitutivè partialiter objectum eorum, & immediatè ab actibus illis attingi: ita Michaël Medina lib. 5. de rectâ in Deum Fide, cap. 11. citatur etiam Stapletonus, & alii. Ut paulatim procedamus

Dicendum

divina Ecclesia in infallibili Spiritus Sancti assentiâ consistit.

S. Augustinus.

S. Leo.

IV.
Prima sententia docet auctoritatem Ecclesie esse meram conditionem respectu actus Fidei.

V.
Secunda sententia est auctoritatem Ecclesie ingredi objectum formale actuum Fidei.

VI. Auctoritas divina Ecclesie est ipsum testimonium Dei.

Dicendum imprimis, credere propter auctoritatem divinam Ecclesie, supra num. 3. declaratam, est credere propter testimonium divinum. Quare hæc Ecclesie declaratio, quæ res Fidei credendas proponit, non solum est certa & infallibilis, ut etiam fatentur Molina, Granado, & alii num. 4. relati, sed insuper est locutio & verbum Dei: ita Valentia hic, disp. 1. quæst. 1. punc. 1. §. 5. & 6. & alibi, Suarez hic, d. 3. Sect. 10. num. 10. & Sect. 11. num. 11. & d. 6. num. 9. addens hoc sibi videri certum, & haberi ex communi consensu Theologorum, Stapletonus Controv. 4. quæst. 1. art. 1. & q. 2. art. 2. Smifinus quæst. 1. procem. num. 23. Bellarminus to. 2. lib. 2. de Conciliis, cap. 12. dicens definitionem Ecclesie divinis ipsis literis in certitudine esse æqualem.

VII. Duobus modis circa res Fidei veritas Ecclesie.

Notandum, Ecclesiam duobus modis variâ circa res Fidei docere: primò declarando rem aliquam dudum fuisse in Scripturâ, vel antiquâ Traditione revelatam, & de hoc modo minor est difficultas. Secundò Ecclesia res varias, quæ ante immediatè revelatæ non erant, definit discursu Theologico, quod dum præstat, jam res illæ non virtute tantum & mediatè, sed formaliter, & immediatè ac propriissimè sunt de Fide, utpote modò per Ecclesiam directè & formaliter revelatæ.

VIII. Dum Ecclesia rem aliquam definit, Deus eandem per ipsam testificatur.

Ratio est, nam ut rectè Suarez Disp. 3. Sect. 11. num. 11. dum Ecclesia aliquid definit, Deus per eam loquitur, ac testificatur: cum ergo Ecclesia illud expressè & formaliter definit, Deus idem per illam tanquam instrumentum suum tradit, & omnibus credendum proponit, sicque jam in se redditur directè & formaliter de Fide; testimonium siquidem divinum æquè firmum ac certum est, sive per se immediatè illud Deus det, sive per Ecclesiam, vel aliud quodcunque instrumentum: Unde si scriptio canonica & traditio sint testimonium divinum, idem dici debet de definitione Ecclesie.

IX. Variè ostenduntur definitiones Ecclesie esse Dei locutionem.

Quod verò hoc de dogmatibus ac definitionibus Ecclesie dici debeat, constat ex iis, quæ supra allata sunt num. 3. ex eo præcipue Divi Pauli 1. ad Timotheum 3. vers. 15. ubi Ecclesiam vocat columnam & firmamentum veritatis, veluti cui ædificium spirituale Fidei tanquam columnæ innititur, quæque veritatem Fidei in aliis instar basis ac fundamenti sustinet. Hoc Apostoli Hierosolymis congregati significarunt dum dicerent Act. 15. 28. *Visum est Spiritui Sancto & nobis.* Concilia etiam antequam quidquam definiant, præmittere solent, se esse in Spiritu Sancto legitime congregatos: quibus verbis indicant se, quicquid illic agunt, ex peculiari Spiritus Sancti assistentiâ agere, & illius nomine loqui, nec ex se, sed ex Dei inspiratione definire, resque credendas proponere.

X. S. Gregorius de Conciliis generalibus sententia.

Hinc S. Gregorius lib. 1. Epist. cap. 14. ait se quatuor prima Concilia generalia non aliter venerari, quàm quatuor Evangelia, quia nimirum quoad definitiones Fidei non minore auctoritate in illis quàm in his locutus est Spiritus Sanctus, & in Conciliis hæc, inquit, *tanquam in quadrato lapide structura Fidei consurgit.* Non minor ergo, juxta S. Gregorium est Ecclesie auctoritas, quando veritatem aliquam definit, quàm sit Scripturæ quoad ea, quæ in ipsâ continentur, sed omnia in Scripturâ contenta sunt propriè & immediatè de Fide, ergo & illa omnia quæ definit Ecclesia. Idem docet S. Augustinus R. P. Comptoni Theol. Scholast. Tom. II.

Itinus loco supra num. 3. citato: *Evangelio non crederem, nisi Ecclesie auctoritas me moveret.* Tandem, sicut non potest solvi Scriptura, ita Fide certum est Ecclesiam in suis definitionibus errare non posse.

Dicitur S. Augustini circa auctoritatem Ecclesie.

Hæc veritas, auctoritatem scilicet Ecclesie esse ipsum testimonium Dei, & sacra Scripturæ patrem, ulterius ostenditur ex illo Matth. 16. v. 18. *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam,* id est, super Petrum ejusque successores. Petri ergo ejusque successorum auctoritate nititur Fides nostra, quæ proinde auctoritas, divina sit necesse est. Hinc Patres in Concilio Chalcedonensi, acione 2. lectâ Leonis primi Epistolâ acclamarunt: *Petrus per os Leonis locutus est.* Sicut ergo Petrus per os Leonis, ita Christus per os Petri est locutus, sicque in omnes Petri successores divina in definiendo docendoque auctoritas est transfusa.

XI. Probatur ulterius auctoritatem Ecclesie esse testimonium divinum.

Concludo itaque insigni testimonio S. Augustini, qui de utilitate credendi, cap. 14. de Ecclesie ejusque procerum docendo auctoritate sic loquitur: *Cur non apud eos potissimum diligentissime requiramus quid Christus præceperit, quorum auctoritate commotus, Christum aliquid utile præcepisse jam credidi.* Postea etiam in hanc eandem rem sic de Ecclesia subjungit: *Si illa deficeret, nec me quidem docere posset; multò facilius mihi persuaderem Christo non esse credendum, quàm de illo quicquam nisi ab iis, per quos ei credidissimè, discendum.* En qualem de Ecclesie auctoritate conceptum fornaverit S. Augustinus.

XII. Quam de auctoritate Ecclesie opinionem habuerit S. Augustinus.

SECTIO SECUNDA.

Argumentorum quorundam solutione magis declaratur quomodo auctoritas Ecclesie sit testimonium Dei.

OBJICIT primò P. Granado 1. p. Disp. 3. Sect. 2. num. 13. cum aliis. Actus Fidei est ille tantum qui elicitur propter auctoritatem divinam, seu quo aliquid creditur quia id Deus revelavit; sed prædictæ propositiones, quæ eliciuntur propter auctoritatem Ecclesie non sunt hujusmodi; ergo. Quare Molina 1. p. q. 1. a. 2. Conclusiones ex unâ præmissâ de Fide & aliâ naturali evidente elicatas ait non esse de Fide, etiamsi ab Ecclesia sint definitæ, sed manere in inferiore gradu certitudinis, quod mirandum est, inquit Suarez hic, Disp. 3. Sect. 11. num. 3.

I. Obje. hujusmodi propositiones non eliciuntur propter auctoritatem divinam.

Ad argumentum itaque negatur propositiones quæ eliciuntur propter auctoritatem Ecclesie, non eliciuntur propter auctoritatem divinam, Deus siquidem nobis verè & propriè loquitur per Ecclesiam, & hujusmodi conclusio, postquam per Ecclesiam definitur, est formaliter de Fide, non mediatè tantum, sed immediatè, quod enim Ecclesia definit, Deus per eam dicit & testificatur, sicque propriè statuitur sub objecto formali Fidei, ut latius ostensum est Sectione præcedente.

II. Actus ob auctoritatem Ecclesie elicitur propter auctoritatem divinam.

Loquitur ergo nobis Deus per Ecclesiam tanquam per instrumentum suum, non minus quàm per canonicos Scriptores, si rei definitæ substantiam spectemus, non quoad rationes & argumenta, quæ sæpè definitioni adjunguntur. Hic etiam Patres dum in Concilio aliquid decernunt,

III. Differentia inter modum, quo Deus per canonicos scriptores loquitur, & per Ecclesiam, industria

TOM. II.

Definitiones Ecclesie tam sunt Verbum Dei quoad substantiam, quam scriptura.

industriâ ac studio utuntur, ut ex Scripturis, Traditionibus, aliisque antea sancitis definitiones suas eruant, cum tamen canonici Scriptores nullam hujusmodi industriam circa propositiones, quas scriptas relinquunt, adhibeant, sed cælesti quadam vi, & ex immediatâ Dei revelatione omnia tradant, fidelibusque credenda proponant. Has ob causas Scriptura sacra simpliciter & antonomastice Verbum Dei appellatur, re ipsa tamen & quoad certitudinem, Ecclesie definitiones sunt Scripturæ assertionibus pares, & tota differentia est accidentalis, & quoad modum, non quoad substantiam juxta jam dicta, ut optime declarat Bellarminus lib. 2. de Concil. c. 12. & Valentia hic, p. 7. §. 48. Verum est quidem non posse Ecclesiam capitales, ut aiunt, veritates definire, sed illas solummodo, quæ antea erant mediâtè revelatæ, quæque ex iis, quæ ab Hagiographis sunt tradita, eruuntur: Unde quæ ab Ecclesiâ decernuntur dici nequeunt novi articuli, sed ex iis, quæ prius à canonicis scriptoribus erant proposita, deducti.

IV. Res que ante definitionem Ecclesie erat materia conclusionis Theologica, post hanc definitionem est materia Fidei.

IV. Objiciunt secundò: nihil cadit sub objectum formale Fidei, quod non est revelatum immediatè, nec sufficit quod per legitimam consequentiam ex principio aliquo revelato deducatur, sic namque conclusio omnis Theologica esset actus Fidei, atque ita Theologia & Fides non distinguerentur. Respondetur, rem illam, quæ ante definitionem Ecclesie erat mediâtè tantum revelata, sicque materia apta conclusionis Theologicæ, seu quæ ex uno principio revelato & altero evidente naturali per argumentationem deduceretur, ubi tamen accessit definitio Ecclesie, jam est materia Fidei, utpote à Deo per Ecclesiam loquente, revelata immediatè & proximè.

V. Dicuntur esse novæ à Deo fieri hodie revelationes Ecclesie.

V. Objiciunt tertio: Si per Ecclesiam hoc modo definitentem Deus loquatur, ergo novæ jam sunt revelationes, quibus illustrata Ecclesia decreta sua condit, ac veritates fidelibus credendas proponit. Quoad hoc nonnulli affirmant novas identidem Ecclesie à Deo fieri revelationes, ita Smilinus quaest. 1. proœm. num. 23. Alii quaestionem esse putant de nomine, dicunt posse Ecclesiam habere novas revelationes. Mihi verò distinguendum videtur: si itaque per novas revelationes intelligantur veritates aliquæ ab iis, quæ ab Hagiographis in Scripturâ traditæ sunt planè diversæ, nullamque cum illis habentes connexionem, hoc inquam sensu nego novas hodie fieri Ecclesie revelationes, quicquid enim jam ab Ecclesiâ definitur, ad articulos olim ab Hagiographis traditos spectat, & circa doctrinam ab ipsis nobis relicta declarationem versatur, ex quâ doctrinam veritates omnes, quas Ecclesia definit, ut diximus, eruntur: quo sensu num. 3. diximus Ecclesiam non posse definire articulos seu veritates capitales.

VI. Deus Ecclesia suggerit ea que definiuntur.

VI. Si autem per novas revelationes intelligat quis illuminationem, seu illustrationem à Deo immixtam ad ea etiam definienda, quæ mediâtè inventitatibus jam revelatis sunt tradita, & ex iis deducuntur, vel ad earum explicationem ac declarationem pertinent, hoc sensu dici potest Ecclesia habere novas revelationes; à Deo namque in his suis definitioibus regitur, qui nimirum ea, quæ decernenda sunt suggerit, specialèmq; ei assistentiam præbet, ita ut errare non possit. Ut ergo verbo concludam, Ecclesia non habet novas revelationes simpliciter, sed solum secundum quid, ut jam declaratum est.

Hinc cessat differentia illa, quam statuunt Molina & Granado citati inter definitiones Ecclesie, nempe illas esse de Fide, quibus asserit aliquid esse immediatè revelatum à Deo: quando verò aliquid definit solum ut illatum ex principiis revelatis, assensus ille, inquit, non est assensus Fidei, nec per habitum Fidei elicitur, sed est mere discursus seu conclusio Theologica, & hac tantum ratione vult Molina in sexta Synodo definitum esse, duas in Christo Domino dari voluntates, aut operationes. Hoc tamen inter has definitiones discrimen nullum est, quæ enim cunque ratione aliquid definit Ecclesia, redditur de Fide; jam namque illud immediatè per Ecclesiam tanquam instrumentum suum loquitur & revelat Deus, sicque est propriissimè de Fide. Unde licet ante dictam definitionem elici circa rem illam poterant discursus tantum Theologici, posita tamen Ecclesie definitione, elici possunt actus Fidei, ut hac, & præcedente Sectione est ostensum.

VII. Quæcumque ratione aliquid definit Ecclesia, redditur illud de Fide.

Circa quod ante solam elici poterat discursus Theologicus, jam elici possunt actus Fidei.

Objiciunt quartò: Potestas legislativa Ecclesie, quamvis à Deo derivata, est nihilominus potestas seu auctoritas creata, & in Ecclesiâ ut in agente principali residens, ergo idem dicendum de potestate definitivâ, per quam res varias declarat, & fidelibus proponit. Negatur tamen consequentia: Ecclesia siquidem, ut hac & præcedente Sectione declaravimus, est instrumentum, quo Deus loquitur, & credenda nobis proponit. Dum autem Ecclesia leges condit, agit in virtute propriâ, & ut causa principalis, quamvis, ut dixi, hanc virtutem cælitus acceperit, à Deo scilicet sibi communicatam.

VIII. Objicit potestas legislativa Ecclesie esse creata, ergo potestas definitiva.

Objiciunt quintò: Deus Sanctis quibusdam scribentibus peculiariter asserit, uti Sancto Gregorio, qui propterea cum columbâ pingitur, ejus auri assident: horum tamen scriptionem nullus putat esse canonicam, aut divinam, ergo peculiaris Dei assistentia respectu Ecclesie non arguit ejus auctoritatem esse divinam. Sed contra, etiam secundum adversarios Ecclesie definitiones ac scita sunt omnino certa & infallibilia, quod tamen de horum Sanctorum scriptis, ut privati Doctores erant, ipsi non affirmabant; ergo secundum omnes diverso modo Ecclesie in definiendo assitit Deus, & hisce Sanctis in scribendo. Dico itaque assistentiam Dei peculiaris respectu illorum in eo ad summum sitam fuisse, quod Deus quoad generalia quædam principia eos illuminaverit, integrum nihilominus iis permittendo, ut ex iis verum deducerent, vel contrarium. Aliâ autem longè ratione assitit Deus Hagiographis & Ecclesie.

IX. Quid sanctis quibusdam in scribendo peculiaris Dei assistentia contulerit.

In que hæc Dei respectu Sanctorum assistentia sita fuerit.

Objiciunt sextò: Contingere potest ut Patres in Concilio collecti veritates definiendas interdum non penetrent, nec sciant antecedenter se vera definire; quo pacto ergo habent infallibilem Dei assistentiam. Respondetur assistentiam hanc non pendere à privatâ eorum scientiâ & eruditione, sed quantumvis rudes sint & imperiti, rerumque divinarum ignari, illorum definitiones sunt omnino certæ & infallibiles; in rebus enim istis non tam suis oculis vident, quam alienis, ut ita dicam, Dei scilicet sapientiæ, qui hic omnia regit ac moderatur. Imo ulterius etiam si essent homines pravi ac perversi, malique intentione decreta sua ac definitiones facerent, animo scilicet decipiendi, & homines in errorem inducendi, nihilo tamen fecius hæ eorum definitiones forent certæ & infallibiles; per ipsorum

X. Auctoritas Ecclesie non dependet à scientiâ vel bonitate definitivum.

Nulla deficientium malitia quidquam officit infallibilitati decretorum.

ipforum enim os loquitur ille, qui nec fallere potest, nec falli, nec eos permittit quidquam falsi, ut velint, decernere.

XI. Nec etiam obstat, quod in argumento opponatur, fieri posse ut nesciant se vera decernere, hoc enim nil impedit veritatem & infallibilitatem decretorum: sicut si humanitas aliqua nesciens uniretur Verbo divino, semper vera diceret, idque infallibiliter, quamvis nesciret ea, quæ dicit esse infallibilia, utpote quæ, ut dixi, ignorat se esse unitam Verbo. Quod hic per unionem intrinsecam facit Verbum divinum, illic præstat extrinseca divini Numinis assistentia, quæ moderatrice nihil nisi sanctum fieri, nihil nisi verum, certum, & infallibile sanciri potest.

SECTIO TERTIA.

Sitne Ecclesie propositio ad singulos actus Fidei necessaria.

I. DIXIMUS Ecclesie auctoritatem esse divinam, omninoque certam & infallibilem, ipsarumque divinarum literarum testimonio parem, utpote per quam loquitur nunc Deus sicut olim locutus est per os Sanctorum, qui à seculo sunt, Prophetarum ejus, eaque ut instrumento suo utitur ad res Fidei nobis proponendas. Præfens ergo quæstio est, quo pacto Ecclesie auctoritas & propositio sit ad actus Fidei eliciendos necessaria. Sermo autem est de actibus Fidei Catholice, seu publicæ & universalis, atque ab omnibus amplectendæ, privatam quippe revelationem ad actum Fidei eliciendum sufficere fasè ostensum est Disputatione præcedente, Sectione quartâ.

II. Prima conclusio: indubitatum videtur, ad aliquos articulos Fidei, etiam Catholice & universales non requiri propositionem Ecclesie. Ratio est, quivis enim, etiam inter barbaros enutritus, qui proinde nihil de Ecclesia, ejusque auctoritate aut propositione audit, credere potest Deum esse, & remuneratorem esse, idque Fidei divinâ; semper namque adest auxilium supernaturale sufficiens ad hujuscemodi actus eliciendos, ut tomo primo latè probavi contra Jansenium, Disp. 38. Sect. 4. & sequentibus.

III. Ethnicis ergo hæc veritates seu articuli, non ab Ecclesia, cujus nullam habent notitiam, sed à cælo, quod enarrat gloriam Dei, stellis, universisque structurâ, tot denique tamque diversarum rerum ordinatissimâ ferie: ab istis inquam hæc iis proponuntur, esse scilicet summum aliquem sapientissimumque horum omnium opificem, quique illa etiamnum administrat, & summâ curâ ac providentiâ moderatur, cui etiam honor & cultus est debitus, qui denique hominum actiones intuetur, præmiûmque illis ac pœnam pro earum diversitate decernit.

IV. Hæc itaque illis sunt prædicatorum loco, & ad dicta mysteria iis proponenda sunt à Deo instituta, qui proinde ea credunt tanquam à Deo per isthæc sibi revelata: Deus enim ad hunc finem illa ordinavit, ut nimirum divinitatem ejus & providentiam nobis manifestarent. Hinc Actor. 14. vers. 16. vocatur Dei testimonium. In quam rem celebre est dictum illud S. Prosperi lib. 2. de vocatione Gentium, cap. 4. Quod est, inquit, hoc testimonium, quod semper Domino ser-

vivit, & nunquam de ejus bonitate & potestate conticuit, nisi ipsa rotius mundi inenarrabilis pulchritudo, & inenarrabilium beneficiorum ejus dives & ordinata largitio, per qua humanis cordibus quadam æterna legis tabula præbebantur, ut in paginis elementorum, & voluminibus temporum communi ac publica divine institutionis doctrina legeretur. Hæc ille.

Hinc tamen non sequitur posse homines jam articulos quoscunque sine Ecclesie propositione credere; quamvis enim mysteria aliqua faciliora sine eâ tanquam regulâ ac directrice assequi possint, aliqua nihilominus alta adeo ac difficilia sunt, ut sine luce ac duce infallibili, qualis est Ecclesia, ad hoc scilicet à Deo peculiariter instituta, ad illorum cognitionem perungere nequeant, qualia sunt mysteria Trinitatis, Incarnationis, &c. Deinde, quod hi determinatè sint libri canonici, nec plures nec pauciores, quod hic sit sacræ Scripturæ sensus, quis ex effectis naturalibus, universisque fabricâ eruerit? Cùm ergo ad Fidem divinam requiratur, ut in voluntate præcedat prudens acceptatio rei, quæ credenda proponitur, hoc respectu horum & similium articulorum haberi aliunde non potest, quàm ex propositione infallibili Ecclesie; motiva enim credibilitatis, non ad hæc & hujusmodi mysteria, quæ abdita planè sunt, & incognita deserviunt, sed ad generalia tantùm principia, cognitivique faciliora, præcipuè verò ad agnoscendam auctoritatem Ecclesie, quæ agnitâ, cætera, quæ magis recondita sunt, per eam ut per regulam & directricem addiscuntur. Hactenus de Ethnicis.

Secunda conclusio: in hoc rerum statu adeo necessaria est auctoritas infallibilis, & propositio Ecclesie, ut sine illâ nequeant fideles ea omnia credere, quæ in Ecclesia Catholica credenda proponuntur. Hæc conclusio statuitur contra hæreticos, apud quos nihil usitatius quàm Scripturam sacram, seu Verbum Dei scriptum sufficere ad res omnes Fidei, quæque circa eas oriuntur controversias definiendas, nec alium controversiarum judicem esse necessarium: ita Lutherani, Calvinistæ & Zuingliani, qui ut judicium Ecclesie subterfugiant, divinas literas hujuscemodi rerum judicem appellant, quamvis posteriores hæretici hunc loquendi modum parum congruum esse animadvertentes, cùm sola persona, seu natura intelligens judex propriè dici possit, Spiritum Sanctum judicem, Scripturam verò sacram, non judicem, sed vocem judicis esse affirmant.

Hic hæreticorum error latius postea refutabitur, & à rerum circa Fidem controversiarum scriptoribus plenus de eo institui tractatus solet. Nunc contra eum est breviter: vox namque, per quam controversiæ dirimuntur, clara esse debet & aperta; si enim dubia sit & obscura, nullus erit lites, quæ inter diversas partes oriuntur, componendi modus: jam verò, ut est manifestum, Scriptura est obscura; unde viri etiam doctissimi illius sensum in multis non assequuntur, sicque videmus illam quotidie in utramque partem afferri, aliâque & alia illius testimonia pro diversis & oppositis etiam sententiis citari, ac litigantes ex æquo sibi persuadere à se stare Scripturam: per illam ergo solam lites, quæ innumere indies nascuntur, nunquam decidentur, sed viva aliqua regula requiritur, quæ res controversas clarè definiat, verâque à falsis fecernat, & hoc pacto silentium litigantibus imponat.

V. Omnia sub Ecclesia directione ac propositione cognosci se debent credi nequeunt.

Prudens hominum articulo- rum acceptatio haberi nequit sine propositione Ecclesie.

VI. Ecclesie auctoritas ad plurimos articulos credendos fidelibus est necessaria.

VII. Cùm Scriptura sit obscura, non est illa per se apta ad controversias dirimendas.

Ostenditur necessitas brevi judicis, seu regula animata.



Tom. II.

VIII. *Quanam sit vera Scriptura, dicitur sine regula vivâ non posse.*

IX. *Propositio Ecclesie, ubi ejus auctoritas cognoscitur, sola sine aliâ propositione ad Fidem deferri.*

X. *Ostenditur Ecclesia propositionem, ut qui Ecclesiam norunt esse ad credendum necessariam.*

S. Augustinus tom. 6.

Adde (ut contra Manichæos argumentatur S. Augustinus) sine vivâ aliquâ regulâ sciri non posse quænam sit vera Scriptura, & cur exempli gratiâ Evangelium S. Matthæi admittendum potius sit pro doctrinâ canonicâ, quàm Nazaræorum. Alia in rem hanc adduci possunt, sed suo loco commodius proponentur.

Hanc itaque sententiam, infallibilem scilicet Ecclesie propositionem esse communiter ad actus Fidei eliciendos necessariam, tenet Valentia hic, Conclusione tertiâ, Lorca hic, Disp. 3. & alii, videturque mens S. Thomæ 2. 2. quæst. 5. a. 3. Imo existimo cum quibusdam recentioribus, quamvis, ut num. 2. & 3. ostendi, illi, quibus Ecclesia ejusque auctoritas non est cognita, veritates aliquas Fidei credere potuissent ob alia Dei testimonia, cæelum videlicet sidera, &c. cum tamen, cui Ecclesie auctoritas innotuit, non posse ullum omnino articulum nisi ob illius propositionem & auctoritatem credere fide divinâ, quacunque demum ratione hæc Ecclesie propositio concurrat, sive ut objectum formale, sive ut mera conditio: de quo Sect. sequente. Hoc verò intelligi debet per se loquendo, & in primâ Fidei acceptance, ut postea ostendetur.

Ratio assertionis est: Ecclesia siquidem, ut diximus, data est pro regulâ vivâ ac directrice respectu earum rerum, quæ credendæ proponuntur, quam proinde audire nos jubet Deus, ejusque dictis obtemperare: parum ergo prudenter, ne dicam temerè procederet is, qui hæc regulâ tam certâ & perspicuâ, quæque peculiari- ter nobis à Deo ad hoc munus datur, relicta, aliam sequeretur; sicquæ verisimile est Deum concursum supernaturalem ei, qui hoc modo procedit, ad actus Fidei eliciendos non daturum, sed naturalem tantum, & cum aliis rebus communem; quamvis supernaturalem ei concursum daret, si Ecclesie auctoritas ei esset incognita, ut jam dictum est. Hoc docere videtur S. Augustinus libro de utilitate credendi, cap. 10. his verbis: *Cujusmodi enim liber excellat ingenio, nisi Deus adsit, humi repunt; tunc autem adest, si societatis humane in Deum tendentibus cura sit.*

SECTIO QUARTA.

Quo pacto ad assensum Fidei concurrat auctoritas divina Ecclesie.

I. *Notanda duplex Ecclesie auctoritas, humana & divina.*

II. *Auctoritas divina Ecclesie potest esse objectum formale Fidei.*

RECOLENDUM quod supra Sectione primâ, num. 2. & 3. late declaravi, auctoritatem Ecclesie esse duplicem, humanam, quantum scilicet illi, qui aliquid proponunt vel definiunt, sunt homines prudentes, sancti, literati, aliisque eximii vel naturæ vel gratiæ dotibus ornati: & divinam, quæ in perpetuâ Spiritus Sancti assentiâ sita est, per quam planè redditur infallibilis, scitæque ejus omnia ac definitiones veritatem habent omnino indefectibilem, summamque certitudinem. De secundâ auctoritate agemus hæc Sectione, de primâ sequen-

Dico primò: divina Ecclesie auctoritas potest esse objectum formale Fidei. Ad probationem notandum ex communi, & à Philosophis omnibus admisâ doctrinâ, quam declaravi Disp. 2. Logicæ, Sect. 1. Objectum formale illud esse tum respectu voluntatis, tum intellectus, propter quod aliud amatur vel cognoscitur: sic sanitas est objectum formale respectu potio-

nis amaræ, præmissæ respectu conclusionis, hæc namque propter præmissas cognoscitur, illa amatur seu eligitur propter sanitatem. Cum ergo, ut totâ hæc Disputatione ostendimus, hæc auctoritas sit planè infallibilis, & Verbum Dei, Deus namque per Ecclesiam tanquam per instrumentum suum loquitur, nil obstat quo minus in eâ ut in objecto formali nitatur Fides.

Dico secundò: auctoritas divina Ecclesie de facto est ut plurimum objectum formale respectu actuum Fidei, & non mera conditio: ita Lorca hic, Disp. 3. Stapletonus in Doctrinali, Controver. 4. quæst. 3. art. 2. & quæst. 1. a. 1. & alii. Ratio est, imprimis namque auctoritas Ecclesie est certa & infallibilis, ipsaque locutio Dei, ut ostensum est, deinde ita connexa est cum objecto materiali, seu mysterio quod credendum proponitur, ut quisquis eam rectè penetrat, objecto propter illam assentiatur, ita nimirum ut hæc auctoritas eum moveat, & influat in assensum, intellectum ad eum inducendo, & non merè se habeat sicut applicatio ignis respectu combustionis ligni vel stuppæ, quæ in combustionem nullo modo influat. Credunt ergo homines hoc vel illud mysterium ob auctoritatem Dei loquentis per Ecclesiam, seu per hoc determinatum organum, quæ proinde auctoritas simul cum veracitate Dei integrat unam rationem motivam assensus, & cum eâ constituit objectum formale Fidei.

Confirmatur; si enim, ut etiam admittunt ii, qui in contrariâ sunt sententiâ, auctoritas canonici scriptoris constituit simul cum auctoritate Dei objectum formale Fidei, multò magis id præstabit auctoritas divina Ecclesie, utpote quæ longè clariùs Deum loquentem manifestat, tum quia est organum vivum, quodque, ut supra vidimus, alia organa diludicat, ejusque calculo deciditur, quinam Scriptores sint Canonici, qui non sint: tum quia Ecclesia est organum, quod faciliùs dignoscitur, sicquæ ejus propositio tam mysterii credendi, quàm divinæ veracitatis ut cum eo conjunctæ, multò faciliùs influat, movetque ad actum Fidei eliciendum. Hinc, ut supra dictum est, S. Augustinus ob auctoritatem Ecclesie ait se credere Evangelio. Est etiam hæc sententia S. Thomæ, nam quæst. 5. art. 3. docet objectum formale Fidei esse primam veritatem secundum quod manifestatur in sacris Scripturis & doctrinâ Ecclesie.

Addo nihilominus, hæc de primâ articulorum Fidei propositione esse ut plurimum intelligenda; ubi enim quis semel ob auctoritatem Ecclesie acceptavit Scripturam, poterit postea ob Scripturæ auctoritatem credere mysteria in eâ contenta. In hoc tamen etiam casu creditur virtualiter ob auctoritatem Ecclesie tanquam ob objectum formale: quamvis namque explicitè tunc & in actu signato non feratur in Ecclesiam, exprimâ tamen Scripturæ acceptance propter Ecclesiam manet etiamnum in mente quædam illius recordatio tanquam semen ex illo actu relictum, virtute cuius concipit semper aliquo modo Scripturam ut per Ecclesiam acceptatam, sicquæ quicquid jam in hoc genere sit, fit virtualiter ob Ecclesiam, & illius auctoritas in omnes hæc fidei actus influat. Rem hanc benè explicant aliqui exemplo intentionis alicujus finis, cujus sola memoria, quamvis intentio iterum non renovetur, sufficit ad mediâ eligenda, quod nihilominus fit in virtute intentionis priùs habitæ. Quare in his etiam acti-

III. *Hæc Ecclesia auctoritas non est mera conditio, sed objectum formale.*

Auctoritas Ecclesie integrat unum objectum formale cum veracitate Dei.

IV. *Major ratio est cur auctoritas Ecclesie sit objectum formale Fidei, quàm auctoritas canonici scriptoris.*

Ecclesia est organum apertissimum ad actus Fidei eliciendos.

V. *Auctoritas Ecclesie in primâ Fidei acceptance maximum est necessaria.*

Omnes actus Fidei jam, saltem virtualiter eliciuntur ob auctoritatem Ecclesie.

bus

bus credendi, ultima Fidei resolutio fit in auctoritatem Dei ut loquentis per Ecclesiam, cum non alio modo hic credat quis Scripturam, rebusque in ea contentis, nisi quia Deus per Ecclesiam dicit hanc esse veram Scripturam.

VI. Differentia inter motiva creditivitate & auctoritatem Ecclesie.

Objicies primò: motiva creditivitate Fidei antecedunt, & tamen ad eam non concurrunt ut objectum formale; ergo quantumcumque auctoritas Ecclesie assensum Fidei præcedat, non sequitur illam esse objectum formale. Respondetur motiva creditivitate remota tantum ad assensum Fidei concurrere, quatenus scilicet sua probabilitate movent voluntatem ut prudenter imperet intellectui ad assentiendum mysterio sic proposito, & actum Fidei circa illud eliciat. Secus res se habet in auctoritate Ecclesie; hæc enim connexionem infallibilem & metaphysicè certam habet cum re, quæ credenda proponitur, intellectumque immediatè movet, idque eam firmitate, ut articulo illi absque omni dubitatione assentiat, & in eo firmus ac fixus sine hæsitatione persistat. Hoc verò habet, non ex connexionem ullâ intrinsicâ cum rebus creditis, sed merè per assentientiam Spiritus Sancti per quam summam obtinet certitudinem, & evadit in auctoritatem divinam.

VII. Quid de iis rebus dicendum, quas tantum docet Ecclesia contineri in Scripturâ.

Objicies secundò: nonnulla in Scripturâ continentur, quæ non sunt per Ecclesiam revelata, sed solum dicit Ecclesia, illa contineri in Scripturâ; ad horum ergo assensum non concurrat auctoritas Ecclesie, cum per eam de his non loquatur Deus, & consequenter illa non est ejus hæc in parte instrumentum. Respondetur primò: propterea in conclusione, num. 3. me dixisse auctoritatem Ecclesie ut plurimum esse objectum formale Fidei: & per se loquendo ita semper contingit, quamvis per accidens interdum contrarium possit accidere. Secundò dico juxta supra dicta, Ecclesiam librum canonicum approbando approbare ea omnia, quæ in illo continentur, unde Ecclesia dicendo hoc vel illud à tali libro canonico affirmari, dicit affirmari à seipsâ: quare si resolvatur propositio, recidet in auctoritatem Ecclesie, & sensus est, credo Christum à Joanne Baptistam esse, aquam in vinum convertisse, &c. quia Deus per Ecclesiam dicit se hoc dixisse.

Per accidens potest aliquid credi sine auctoritate Ecclesie.

VIII. Eodem modo contingit quando unus scriptor canonicus affirmat aliquid dictum esse ab alio, ut Act. 2. dicitur, carnem Christi mansisse in sepulchro incorruptam, quia Deus Psalmo 15. id ante asseruit: in hoc casu non negabunt adversarii sensum hujus propositionis esse, Credo carnem Christi fuisse incorruptam, quia Deus affirmat se id antea dixisse. Sicut ergo hic utriusque scriptoris canonici auctoritas concurrat ad credendum carnem Christi fuisse incorruptam, ita ibi simul cum auctoritate Scripturæ concurrat auctoritas Ecclesie, & faciunt unam revelationem totalem, quemadmodum contingit in revelatione externâ, internâ, & veracitate Dei, ex quibus unum integratur objectum formale respectu actus Fidei, ut in superioribus ostensum est.

IX. Unus actus Fidei non est ratio formalis respectu alterius, sicut est auctoritas Ecclesie.

Objicies tertio: actus Fidei circa unum objectum potest disponere ad alium actum Fidei circa aliud, ut Fides de omnipotentia ad actum, quo credimus tale miraculum esse à Deo factum, & tamen prior actus Fidei non est ratio formalis respectu secundi, sed tantum quædam dispositio, ergo idem dicendum de auctoritate Ecclesie,

Respondetur actum illum fidei disponere quidem ad actum quo quis credit miraculum, concurrere verò ad illum actum facilitando tantum, seu viam ad eum sternendo, at verò infallibilis auctoritas Ecclesie ad actum Fidei concurrat tanquam aliquid, cui actus in sua firmitate innititur veluti fundamento ad eam necessario, à quâ nimirum infallibilitatem haurit & summam certitudinem, quod arguit auctoritatem illam esse objectum formale actum Fidei, ut fusè declaratum est supra.

Objicies quartò: Ecclesie auctoritatem credimus ob Scripturam docentem eam esse infallibilem, ergo non possumus propter Ecclesiam credere Scripturam, sic namque feret circulus vitiosus. Respondetur, per Scripturam quidem probare nos auctoritatem Ecclesie contra hæreticos, & eos, qui admittunt Scripturas; primò autem Ecclesiam acceptamus & probamus ob motiva creditivitate, ut postea dicitur.

X. Per quid primò probetur auctoritas Ecclesie.

SECTIO QUINTA.

Qua ratione auctoritas humana Ecclesie ad actus Fidei concurrat.

DIXIMUS auctoritatem divinam Ecclesie esse objectum formale Fidei, & non meram conditionem: nunc de humana ejus auctoritate inquirendum, prout nimirum Ecclesia est cœtus hominum summâ sanctitate, sapientiâ, eruditione, & aliis tum naturæ tum gratiæ dotibus ornata, seclusâ tamen Spiritus Sancti assentiâ; hæc enim divinam ejus auctoritatem constituit. Querimus itaque Utrum humana etiam hæc Ecclesie auctoritas constituat objectum formale Fidei, sicut divinam diximus constituere.

I. Status prædictus quæstionis.

Prima sententia, quam nonnulli tenent ex recentioribus, affirmat auctoritatem illam Ecclesie, prout nimirum est cœtus hominum prudentium, &c. esse objectum formale Fidei, & hanc eorum propositionem non extrinsecè tantum, & per modum conditionis ad actus Fidei concurrere, sed intrinsecè ab iis attingi tanquam rationem formalem, in quam ferantur immediatè, & ultimò in eam resolvantur.

II. Docent alii qui auctoritatem humanam Ecclesie esse objectum formale Fidei.

Hæc tamen sententia ab aliis omnibus rejicitur; juxta hanc namque procedendi modum Fides non esset certa & infallibilis, cum enim hoc habeat ab objecto formali intrinsecò, majorem ab eo firmitatem haurire nequit quàm illud in se continet, hoc autem objectum formale, hæc inquam Ecclesie auctoritas non continet in se infallibilitatem, humana enim cum sit, aliam conferre non potest firmitatem quàm humanam, hoc est infirmam, seu errori & fallibilitati obnoxiam, quæ longè abest à certitudine illâ summâ, & omnimodâ infallibilitate, quam Fidei Patres & Theologi ascribunt.

III. Secundam hanc sententiam Fides non esse certam & infallibilem.

Secunda itaque sententia docet humanam auctoritatem Ecclesie conferre infallibilitatem actui Fidei, non præcisè ex se, sed quia spectat ad veracitatem Dei ne permittat falsum aliquid suo nomine proponi ut credibile, sicut patrare nequit Deus miraculum in confirmationem falsi, sic enim ipse illius falsitatis auctor censeretur. Imo idem dicunt hujus sententiæ auctores de propositione parochi, eam scilicet, dum is in rebus

IV. Secundam sententiam esse propositionem humanam conferre infallibilitatem.

TOM. II.

rebus Fidei quemquam instruit, esse infallibilem.

V. Nil obstat quo minus possit Deus permittere ut aliquis falsum apparenter proponat.

Hæc nihilominus sententia mihi nullo modo videtur approbanda: quamvis namque Deus patrare non possit miraculum in confirmationem falsi, sic enim positivè ad illud, hominèsque in errorem inducendos concurreret, nil tamen vetat quo minus falsum ab alio proponi permittat, hoc siquidem non Deo, sed hominis illius malitiæ, vel inscitiz tribueretur: sicut quàmvis Deus peculiariter ad peccatum, speciali scilicet influxu, vel physico, determinando nimirum voluntatem; vel morali, suadendo videlicet aut alliciendo concurrere nequeat; permittere nihilominus peccata potest, nec in eo quidquam est, quod infinitam ejus bonitatem dedecet.

VI. Contingere potest, ut quis nomine Dei credendum proponat aliquid non revelatum.

Impugnatur ergo hæc sententia primò: contingit frequenter, vel saltem potest contingere, ut parochus rem non revelatam, aut etiam falsam nomine Dei proponat pro revelatâ & verâ, ergo permittere potest Deus ut puero aut rustico, dum instruitur, falsum Dei nomine credibiliter proponatur, & tamen in hoc nihil est contra veracitatem Dei.

VII. Uterius ostenditur propositio parochi non esse infallibilem.

Præterea, si propositio parochi sit infallibilis in rebus ad Fidem spectantibus, ita ut errare hac in re non possit, quot parochos tot habebimus summos Pontifices, cum secundum hanc sententiam non minus infallibilis sit parochus in rebus Fidei proponendis, quàm Pontifex. Imò idem dicendum videtur de concionatoribus; hi enim nomine Dei populum instruant, & mysteria Fidei proponunt, atque ad hoc ab Episcopis & parochis assumuntur, ut scilicet eorum loco hoc præstent. Addo, extendi hoc etiam debere ad parentes, cum ad illos similiter pertineat munus liberos in rebus ad Fidem ac pietatem spectantibus instruendi: quis autem his omnibus infallibilem Spiritus Sancti assistentiam semper adesse asseruerit? gratis sanè, nullòque fundamento id dixerit quisquis dixerit, ut jam ostendam.

VIII. Nullo fundamento dicitur parochum aut concionatorem non posse in rebus Fidei errare.

Uterius itaque inquiri, quibus nixi rationibus rem tam miram asserant hi auctores, teneri nimirum Deum ita concionatores omnes, parochos & parentes regere, ut nec per inadvertentiam, nec inscitiam, nec lapsum linguæ falsi aliquid in hoc genere proferant; quid inquam est, quod Deum ad hoc necessitet. Dices, ejus veracitas. Contra, nihil veracitati ejus derogat, quòd parochum aut parentem errare permittat, sicut, ut supra dixi, nihil derogat bonitati quòd homines permittat peccare. Imò constat experientia concionatores interdum in rebus hujusmodi errasse, & vel ex ignorantia, vel aliâ ex causâ falsum docuisse. Confirmatur: jam enim si quis literarum rudis planè & ignarus in parochum aut concionatorem electus in pulpitu proliat, millies ab omni falsitate remotior erit, quàm si viginti annis mysteria Fidei in scholis auditoribus explicuisset, imò quot verba tot oracula proferet, & in difficillimas quasque Fidei quaestiones & controversias se ingeret, errorum & lapsuum securus. Hæc sanè mihi maximè videntur mira.

IX. Alius modus defendendi parochum in rebus Fidei proponendis.

Ab hac sententiâ, parochum scilicet in proponendo res Fidei esse infallibilem, nec quidquam nisi verum proponere posse, parum differre videtur modus procedendi Cardinalis de Lugo. Ait itaque Disp. 1. Sect. 6. & 7. modum formale Fidei in quodam complexo con-

sistere; ex revelatione scilicet precedente Dei, & propositione parochi, ita ut hæc duo unum integrent objectum seu motivum actuum Fidei.

Ratio ipsius est; hæc enim, inquit, propositio parochi, dum puerum aut alium instruit, est respectu illius qui instruitur loquela Dei, audiens siquidem parochum hoc vel illud mysterium Fidei nomine Dei proponentem, statim agnoscit inter hanc parochi & Dei loquelam connexionem maximam intercedere, imò esse moraliter eandem vocem seu loquelam ex Dei revelatione & propositione parochi compositam. Duobus ergo modis habere se ait propositionem illam parochi aut parentis, quatenus enim, inquit, causa est prudentis iudicii de credibilitate rei propositæ, quodque movet voluntatem ad imperandum circa illam actum Fidei, est conditio: quatenus verò simul cum revelatione constituit moraliter loquelam Dei, est objectum formale Fidei. Hæc ille.

Verum, præter ea, quæ contra præcedentem sententiam sunt allata, quæ omnia contra hunc procedendi modum vim habent, peculiariter contra hunc auctorem urget, quod non appareat unde hic rusticus tam elaram in mente suâ formaverit ideam loquelæ divinæ, ut statim sine discursu, ut vult illo, auditâ voce parochi iudicet eam esse locutionem Dei. Sed esto habeat ideam illam loquelæ divinæ, qua ratione audiens parochum loquentem, iudicabit è vestigio eam esse loquelam Dei, quæ enim tam clara & manifesta inter loquelam Dei & loquelam parochi aut parentis similitudo; loquela siquidem Dei est infallibilis, utpote ab eo proveniens, in quem nec mendacium, nec error cadere possit, seu qui nec fallere potest, nec falli. Jam verò unde vel puer parentem, vel rusticus parochum præ aliis ita omniscium censebit, ut errare nequeat, aut tam sanctum, ut nolit aut non possit mentiri, præfertim cum eos cæterorum hominum in omnibus simillimos esse videat, imò moribus frequenter non ita integris, vitæque etiam subinde maximè profligatæ, errorique ac deceptioni obnoxios, quique in variis rebus & fallantur identidem & fallant.

In hoc ergo maxima est inter vocem Petri, quem sæpius loquentem audiavi, aut faciem ejusdem, quam aliquoties antea videram, & inter vocem Dei & parochi differentia; in illis enim casibus, cum perfectas quis sibi vocis aut vultus Petri species ac notitiam comparaverit, nil mirum si auditâ denuo ejus voce, aut visâ perfectâ illius imagine dicat, hæc est vox & facies Petri, eum sonus voci, imago faciei, quas antea audiverat ac viderat, sint simillima. At verò vox parochi à voce Dei immanè quantum discrepat, quanta inquam inter loquelam Dei summè veracis, qui nec falli ipse nec alios fallere potest, & loquelam parochi, hominis infirmi & ignorantis, decipiendique, omnis quippe homo mendax, capax, est differentia, ut numero præcedente latius declaratum est: sanè si illa vox, quam alter audit, non esset similior voci Petri, quàm hæc voci Dei, non posset audiens, quantumcumque perfectam antè habuisset vocis Petri cognitionem, dicere, hæc est vox Petri: sicut nec conspectâ imagine dicere posset: hic est Petrus, in quâ pauca aut propè nulla Petri cerneret lineamenta.

esse infallibilem. X. Asserit instructionem parochi respectu ejus qui instruitur esse loquelam Dei.

XI. Non apparet unde rusticus tam elaram in se formet ideam locutionis divinæ.

Unde puer parentem aut rusticus parochum iudicabit nec fallere posse, nec falli.

XII. Nil mirum, si quis sapius Petrum viderit, quod imaginem ejus videndo dicat, hæc est facies Petri.

Vox parochi plurimum differt à voce Dei.

Res hac ulterius exemplò declaratur.

SECTIO SEXTA.

Argumentorum quorundam solutione ostenditur Vocem parochi non esse infallibilem.

I. QUI vocem parochi mysteria Fidei, dum ritum officium instruit, proponens dicitur esse infallibilem, opponunt primò, Christum discipulos suos per totum orbem misisse ut ipsius nomine predicarent, ejusque testes essent, ac se cum illis ad condemnationem sæculi futurum promissit: cum ergo concionatores Apostolis in hoc predicandi munere successerint, peculiarem etiam habebunt Dei assententiam, sicut eam habuerunt Apostoli.

II. Respondetur, nonnulla in illis nascentis Ecclesie primordiis concessa fuisse Apostolis, ut melius adoleferet, firmitusque ageret radices, quæ aliis, adultæ jam Ecclesiæ, & jactis Apostolorum operâ & prædicatione fundamentis; per se quodammodo subsistente, non sunt concessa. Sic Apostolis potestas jurisdictionis in totum orbem data fuit, quam nihilominus ne Episcopi quidem habent, qui propriè Apostolis succedunt, eorumque loco substituuntur.

III. Licet itaque hoc privilegio à Christo donati essent Apostoli, ut nec errare ipsi in rebus ad Fidem spectantibus; nec alios in errorem inducere possent, sicut à peccati omnis mortalis admissione erant immunes, non tamen sequitur hanc infallibilitatem, peculiaremque Dei in mysteriis Fidei proponendis assententiam, eorum successoribus fuisse concessam, multo minùs concinatoribus; alioqui matribus etiam ac nutricibus concedi hoc deberet, cum & ipsa pueros in rebus Fidei frequenter instruant. Addo, comperit esse, concionatores in hujuscemodi rebus non semel errasse, coactosque fuisse falsam illam doctrinam retractare, & ex iis nonnullos, dum obfirmato in erroribus suis animo peristerent, nec ad illorum retractationem induci ullo modo possent, à Fide defecisse. Dico ergo hanc Christi promissionem, non parochis aut concinatoribus in particulari, sed toti Ecclesiæ factam esse; ita nimirum ad finem usque sæculi cum illâ se futurum promissit Christus, ut eam errare nunquam sit permissurus.

IV. Nec quidquam pro illâ sententiâ facit quod discipulis suis ait Christus Luc. 10. vers. 16. Qui vos audit, me audit: primò namque dici potest, per hæc verba non auditum Fidei intelligi, sed obedientiam erga Superiores, quibus dicto audientes esse debent subditi, iisque ad nutum obsecundare. Secundò, ut numero præcedente dictum est, his verbis denotari videtur obligatio uniuscujusque credendi toti Ecclesiæ representativè sumptæ, seu pastoribus in Concilio generali sub capite Romano Pontifice congregatis, penes quos est potestas decreta & sanctiones citantes Fidei condendi, quibus proinde hac in parte non obtemperare, citra grave peccatum, nullus potest.

V. Objicitur secundò: inducitur quis primò ad credendum ex propositione parochi, ergo propter illam credit, & consequenter est objectum formale, sicque non revelatio tantum, sed etiam illa propositio ab actu Fidei attingitur. Negatur

tamen hæc ultima consequentia, propositio enim illa est mera conditio, quæque ad assensum præviè requiritur, non intrinsecè ab eo attingitur; non enim ob aliud requiritur hæc parochi, vel etiam Ecclesiæ ut est cætus virorum doctorum, &c. propositio; nisi ut excitentur species revelationis circa mysterium, quod credendum proponitur, reddaturque prudenter credibile; & hoc pacto moveatur voluntas ad assensum Fidei de illo imperandum.

Non ergo quicquid ad actum aliquem requiritur est motivum, seu objectum ejus formale, ut in variis exemplis constat: sic dum quis ex timore inferni imperat actum contritionis, hic actus quamvis ab illo imperante, qui pro objecto habet penas inferni, pendeat, non minùs quam actus Fidei à propositione parochi, actus tamen contritionis penas illas non attingit, sed est dolor & detestatio peccati ob Deum summè dilectum; idem ergo est de assensu Fidei, qui quamvis supponat propositionem parochi, eam tamen non attingit.

Quod si quæras, Utrum saltem non possit dari actus, qui propositionem parochi, non pro mera conditione habeat, sed illam etiam intrinsecè attingat; existimo nullam in hujuscemodi actu esse repugnantiam; foret tamen simul actus fidei divinæ & humanæ; divinæ, quæ in revelationem & auctoritatem Dei fertur; humanæ, quæ fertur in auctoritatem parochi. Sicut in communi sententiâ Philosophorum, ut Disp. 50. Logicæ, Sect. 4. & 5. ostendi, dari potest actus, qui simul sit Fides, scientia, & opinio. Propositio ergo parochi respectu hujuscemodi actus duobus modis se haberet; ut enim est actus Fidei divinæ, propositio parochi est mera conditio, ut jam ostensum est; quatenus autem est Fides humana, ad propositionem parochi terminatur ut ad objectum formale, eamque intrinsecè attingit. Utrum verò talis actus esset certus & incertus, & alia hujuscemodi, dictum est in Logicâ, loco proximè citato.

Objicies tertid: si propositio parochi non sit locutio Dei, quare ergo peccat rusticus aut puer, qui parochi mysteria Fidei proponenti non credit, nec enim Deo non credit, sed tantum homini. Respondetur, quamvis per parochum Deus propriè non loquatur, sicque puer & rusticus dum parochi non credunt, dici propriè nequeant non credere Deo, peccant tamen, quia cum sciant parochum ad hoc munus esse constitutum, ut eos in rebus Fidei instituat, ejus tamen dictis fidem non adhibent. Sicut in omni aliâ arte & scientiâ peccaret is, qui præceptoris regulas ad artem illam addiscendam ei præscribenti non crederet. Applicat ergo parochus revelationem & testimonium Dei, cui hoc modo applicata, cum prudenter credere puer ille possit ac debeat, peccat revelationi illi non credendo.

SECTIO SEPTIMA.

Alia quedam circa propositionem parochi, & auctoritatem humanam Ecclesiæ.

CONCLUDO itaque, nec propositionem parochi, nec auctoritatem humanam Ecclesiæ esse objectum formale Fidei, quòdque intrin-

sed est mera conditio.

VI. Non quicquid ad actum aliquem requiritur, est objectum illius formale.

VII. Non repugnat actus, qui in propositionem parochi intrinsecè satisfatur.

Hujuscemodi actus esset simul Fides divina & humana.

VIII. Cur peccet puer aut rusticus non credens parochi mysteria Fidei proponenti.

In omni arte peccat is, qui regulas iradenti non credit.

I. Quamvis actus non sit objectum formale Fidei, quòdque intrin-

TOM. II.

ulterius ostenditur propositio temporochi non esse obiectum formale Fidei.

Docent communiter Theologi, huiusmodi propositio nem esse tantum conditionem.

II.

Præcipuum argumentum, quo contestatur propositio nem revelationis esse obiectum formale Fidei.

III.

Non quia quid in alio cuius cognitionem deducit, debet ab illa cognitione attingi.

Hic intellectus, nec voluntas fertur necessario in actum quo obiectum proponitur.

IV.

Particula quia non arguit obiectum formale, sed solam conditionem.

Quid de particula ut frequenter sit dicendum.

intrinsicè ab assensu illo attingatur. Hæc conclusio in sententiâ, quam Disp. 47. Logica, Sect. 4. secutus sum, assensum scilicet conclusionis non attingere obiectum præmissarum, sed hoc extrinsicè tantum intellectum ad actum conclusionis determinare, nullam habere videtur difficultatem, sicut enim præmissæ possunt extrinsicè determinare ad actum conclusionis, licet ipsæ per conclusionem non attingantur, ita præstare idem poterit propositio parochi respectu assensus Fidei. Hæc communis videtur Theologorum sententia, qui propositionem parochi aut instructoris, imo totius etiam Ecclesiæ, ut est præcisè cæcus hominum sapientiâ & sanctitate præditorum, seculis assistentiâ Dei, dicunt non esse obiectum formale respectu actus Fidei, sed meram conditionem, cujus munus sit manifestare ei qui instruitur revelationem divinam, movereque voluntatem ad assensum Fidei circa rem, quæ credenda proponitur imperandum, ut in superioribus fuis est declaratum.

Acriter hanc sententiam impugnat Cardinalis de Lugo, & præter ea, quæ Sectione præcedente contra eam objecit, sic ulterius argumentatur Disp. 1. Sect. sexta. Quando intellectus obiectum aliquod in se non conspicit, debet per alterius obiecti vel mediæ cognitionem in illius notitiam deduci: cum ergo in præsentî casu revelationem in se non videat, propositionem parochi, aut alterius indiget adminiculo, & illud, quicquid sit, eodem actu debet attingere, nec ullum postea actum Fidei elicere potest, quin hanc simul propositionem seu manifestationem immediatè attingat; per eandem namque causam aliquid conservatur, per quas acquiritur.

Facile concesserim, quando quis in se revelationem non videt, debere eum in illius cognitionem per aliquid aliud deduci, per quod revelatio ei proponatur, & mysterio credendo applicetur; nullam tamen video necessitatem, ut per actum Fidei quem elicit, propositionem illam attingat intrinsicè, sed sicut dum aliquid per intellectum proponitur voluntati, voluntas in solum obiectum fertur, non in actum intellectus per quem proponitur, idem dici potest quando intellectus aliquid proponit sibi; per actum enim quo in obiectum sibi propositum fertur, non fertur necessariò in actum, per quem ad illud intelligendum excitatur, sed hic est mera conditio respectu illius, non obiectum ejus formale: & idem Disp. illâ 47. Logicæ ostendi de præmissis respectu conclusionis.

Dices: credit hic & nunc puer aut rusticus Deum hoc obiectum revelasse quia parochus id ei dixit, & nos mysteria omnia credimus ob motiva credibilitatis, & quia ab Ecclesiâ prout ex hominibus sanctis & sapientibus constat, nobis proponuntur, assistentia namque Dei, per quam auctoritas Ecclesiæ redditur divina, non videtur, sed est quid creditum, ut videtur manifestum. Respondetur, etiam voluntas amat obiectum aliquod quia ei ab intellectu proponitur, & tamen actum illum intellectus, per quod proponitur, non amat. Sic ignis comburit stuppam quia applicatur, & tamen nec applicationem comburit, nec applicatio est ei causa etiam partialis comburendi, sed mera conditio. Hæ ergo particula ut & quia non semper causam formalem, sed frequenter conditionem reduplicant, ut latius dictum est alibi.

Dices secundò: obiectum quod non amatur nisi propter finem, nunquam nisi ex amore ejusdem finis amatur, ut potio amara nunquam amatur nisi propter sanitatem. Respondetur disparrem longè hic esse rationem & in nostro casu; potio siquidem amara nullam omnino habet amabilitatem nisi propter sanitatem, unde quoties amatur, propter sanitatem ametur necesse est, cum nihil amari possit nisi bonum, tota autem bonitas potionis amara est sanitas, & consequenter ab hac totam haurit amabilitatem. Omne autem obiectum intellectus est cognoscibile, sicque ipso facto quoddam debite proponatur, potest cognosci, quamvis propositio ipsa non cognoscatur, cum ex se habeat vim sufficientem ad terminandum actum intellectus, modò debite applicetur; imo diversam habet cognoscibilitatem à cognoscibilitate actus, per quem proponitur: unde & primâ vice, & semper postea cognosci potest absque eo quod ejus cognitio terminetur intrinsicè ad actum, quo proponitur.

Eodem modo solvitur quod idem objeict de pulsante fides, qui quamvis ad id quod agit non videatur attendere, sed alia omnia cogitare, re tamen verâ aliquam semper habet cogitationem, quâ motus ille artificiosus dirigitur. Huic inquam facile respondetur, potentiam loco motivam non moveri nisi ex imperio voluntatis, sicque nil mirum si egeat cognitione, cum voluntas ferri nequeat in incognitum.

Addo deinde hoc nihil facere contra ea, quæ hic tradidi, non enim nego tam hic, quam ad actum Fidei requiri cognitionem aliquam præviam, sed solum dico cogitationem hanc, seu propositionem obiecti non attingi ab his actibus immediatè, sed esse meram conditionem. Multi nihilominus asserunt, ad motum illum artificiosum in eo, qui frequente exercitatione, pulsandi habitum acquisivit, huiusmodi cognitionem non esse necessariam. Illud verò mihi valde videtur probabile, postquam quis aliquoties per præmissas elicit actum conclusionis, postea non cogitando de præmissis, per habitum conclusionis, quem comparavit elicere eum posse actum circa obiectum conclusionis: sicut quando quis à Petro exempli gratia rem aliquam audivit, post longum etiam tempus rei illius recordatur, planè tamen à quo illud didicit oblitus. Utrum autem actus hi, qui sine memoriâ præmissarum & auctoritatis Petri eliciuntur, dicendi sint conclusio & fides, controversi potest; mihi videntur vocari posse conclusio & fides virtualiter, nec enim majorem jam habent claritatem aut certitudinem, quam quando eliciebantur cum actuali recordatione & reflexione ad præmissas & dictionem Petri, cum certitudinem omnem & claritatem, quam habent, hauriant remotè à principiis, à quibus primò actus procedebant.

Urgebis: si cognitio de Deo & rebus supernaturalibus habeatur immediatè, & non per propositionem & alia ad Fidem prærequisita, ex quibus actus Fidei primò sunt producti, sequitur nos non habere Fidem ad meritum & bene operandum supernaturaliter necessariam, cum tamen Patres omne initium meriti tribuant Fidei.

Hæc replica illos tantum urget, qui affirmant assensum conclusionis necessariò attingere intrinsicè obiectum præmissarum, in meâ autem sententiâ, qui loco num. 1. citato hoc negavi, nihil continet difficultatis. Maneat ergo, per me licet, & præmissarum respectu conclusionis, & propo-

V.
Differentialis inter obiecta quædam voluntatis & intellectu.

Obiectum propositum diversam habet cognoscibilitatem à propositione.

VI.
Differentia inter potentiam loco motivam, & intellectum.

VII.
Quamvis requiratur propositio, hæc tamen ab actu ad illam sequente non attingitur.

Actus conclusionis elicit postea potest, non cogitando de præmissis.

Conclusio & Fides formaliter, & virtualiter.

VIII.
Dices, hinc sequi nos non habere Fidem necessariam ad meritum.

IX.
Quoniam urget hæc replica.